

УДК 633.88

Код UPOV: ALOE_ARB

Методика

проведення експертизи сортів алое деревоподібного (*Aloe arborescens* Mill.)
на відмінність, однорідність та стабільність

Загальні рекомендації

1. Предмет Методики

Методика стосується всіх сортів виду *Aloe arborescens* Mill., що вегетативно розмножуються.

2. Необхідний рослинний матеріал – саджанці

2.1 Компетентний орган визначає скільки, якої якості, коли й куди постачається садивний матеріал на експертизу сорту.

2.2 Мінімальна кількість садивного матеріалу має становити 20 шт. саджанців заввишки 8–12 см, які мають не менше чотирьох розвинених листків і добре розвинену кореневу систему. Які поділяють на два повторення. Таку «розсаду» можна одержати через рік після закладання на укорінення.

2.3 Садивний матеріал має бути здоровим на вигляд, не ураженим хворобами, не пошкодженим шкідниками та відповідати вимогам чинних нормативних документів щодо якості та сортових характеристик.

2.4 Садивний матеріал нічим не обробляють.

3. Метод експертизи

3.1 **Тривалість експертизи.** Експертиза має тривати щонайменше два незалежні вегетаційні цикли, за необхідності експертизу продовжують на третій.

3.2 **Місце експертизи.** Експертизу проводять у двох закладах експертизи (основному та додатковому).

3.3 **Умови для проведення експертизи.** Експертизу виконують за умов, що забезпечують задовільний ріст і розвиток рослин, і достатнє виявлення характерних ознак сорту. Оптимальну стадію розвитку рослин для оцінки кожної ознаки вказано цифрами у другій колонці Таблиці ознак і описано в поясненні до неї.

3.4 **План експертизи.** Планують такий розмір ділянок, щоб вилучення рослин або їхніх частин для вимірювань і підрахунків не шкодило б обстеженням, які тривають до звершення циклу вирощування. Кожне дослідження має включати щонайменше 20 рослин, розділених на два повторення. Рекомендована схема розміщення рослин 0,20 × 0,25 м.

3.5 **Метод дослідження:** Опис морфологічних ідентифікаційних ознак сорту,

здійснюють методом візуальної оцінки та за допомогою вимірювань чи підрахунків, залежно від типу виявлення ознак (якісні – QL, кількісні – QN, псевдоякісні – PQ). Тип виявлення ознаки проставлено в першій колонці Таблиці ознак.

Рекомендований метод спостереження за ознаками вказано в другій колонці Таблиці ознак:

MG: разове вимірювання групи рослин або частин рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання групи попередньо визначених рослин або частин рослин, на яких протягом вегетації здійснюють вимірювання кількісних ознак (наприклад, довжина);

VG: візуальна разова оцінка групи рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин.

3.6 Кількість рослин / частин рослин. Експертизі підлягає щонайменше 20 рослин.

Усі вимірювання варто здійснювати на такій кількості рослин:

MG: разове вимірювання 20 рослин або частин 20 рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених 20 рослин або частин 20 рослин;

VG: візуальна разова оцінка 20 рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених 20 рослин або частин 20 рослин.

4. Оцінка відмінності, однорідності та стабільності

Для оцінки виявлення відмінності й однорідності використовують ознаки, наведені в Таблиці ознак, і коди (1–9), необхідні для електронного опрацювання даних. Сукупність цих кодів складає кодову формулу сорту і використовується для формування групи подібних сортів.

4.1 Експертиза на відмінність

Сорт відповідає умові відмінності, якщо за виявленням ознак він чітко відрізняється від будь-якого іншого сорту, загальновідомого до дати, на яку заявка вважається поданою. Експертизу на відмінність проводять після отримання результатів морфологічного опису першого року. Якщо сорт-кандидат може бути вирізненим з-поміж загальновідомих сортів методом порівняння їхніх описів, то він є відмітним. Коли неможливо чітко вирізнити сорт-кандидат серед загальновідомих за морфологічною кодовою формулою, його необхідно наступного року порівняти в польовому досліді.

4.2 Експертиза на однорідність

Сорт вважається однорідним, якщо з урахуванням особливостей його розмноження рослини сорту залишаються достатньо подібними за своїми основними ознаками, відзначеними під час морфологічного опису.

Для оцінки однорідності приймається популяційний стандарт 1% за рівня ймовірності 95%. У вибірці з 20 рослин допускається одна нетипова.

4.2.1 Нетипові рослини позначають стрічками, етикетками тощо. За відсотком нетиповості встановлюють однорідність сорту.

4.3 Експертиза на стабільність

Сорт вважається стабільним, якщо його основні ознаки, відзначені в описі, залишаються незмінними після неодноразового розмноження чи, у разі особливого циклу розмноження, в кінці кожного такого циклу.

Зазвичай, коли сорт однорідний, він може вважатися стабільним.

5. Групування сортів для експертизи на відмінність

Сорти групують за найвідмітнішими морфологічними ознаками для кожного сорту. Для групування сортів використовують ознаки, які, як відомо з практики, не варіюють або дуже слабо варіюють у межах сорту. Ці ознаки можуть бути використані окремо або в комбінаціях з іншими.

Рекомендовано для групування такі ознаки:

- Рослина: габітус (ознака 1);
- Рослина: галуження (ознака 2);
- Листок: глянсуватість (ознака 8);
- Листок: зубці (ознака 11);
- Листок: форма поперечного перерізу (ознака 15).

5.1 Для чіткої реєстрації виявлення ознаки поряд із сортами-кандидатами рекомендовано висаджувати сорти-еталони.

6. Умовні позначення

(*) – ознаки, позначені зірочкою, завжди залучають до Методик з експертизи на ВОС усіма країнами-членами UPOV, за винятком випадків, коли виявлення попередньої ознаки або регіональні умови довілля це унеможливлюють;

(+) – вказує на те, що до цієї ознаки надано пояснення або ілюстрації після Таблиці ознак.

7. Таблиця ознак сортів алое деревоподібного

Ознаки		Ступені виявлення ознак	Коди	Сорти-еталони
1	2	3	4	5
1. (*) QL	Рослина: габітус VG 6	прямий	1	
		похилий	2	
2. (*) QL	Рослина: галуження VG 6	відсутнє	1	
		наявне	9	
3. QL	<u>Лише для галузистих сортів.</u> Рослина: місце переважного галуження головного пагона	біля основи	1	
		на середній третині	2	
		на верхній третині	3	
4. (+) QN	Рослина: за висотою MS 6	низька	3	
		середня	5	
		висока	7	
5. (+) QN	Листок: за довжиною MS 3, 4	короткий	3	
		середній	5	
		довгий	7	
6. (+) QN	Листок: за шириною MS 3, 4	вузький	3	
		середній	5	
		широкий	7	
7. (+) QN	Листок: за товщиною MS 3, 4	тонкий	3	
		середній	5	
		товстий	7	
8. (*) QL	Листок: глянсуватість VS 3, 4	відсутня	1	
		наявна	9	
9. PQ	Листок: забарвлення VG 3, 4	світло-зелене	1	
		зеленувато-сизе	2	
		темно-зелене	3	
		сизе	4	
10. QL	Листок: плямистість 3, 4	відсутня	1	
		наявна	9	
11. (*) QL	Листок: зубці VG 5	відсутні	1	
		наявні	9	
12. QL	Листок: характер зубчастості VS, 5	дрібнозубчастий	3	
		середньозубчастий	5	
		крупнозубчастий	7	
13. QN	Листок: розміщення зубців VS, 5	зріджене	3	
		помірне	5	
		густе	7	
14. (+) QN	Зубці: за довжиною MS 5	короткі	3	
		середні	5	
		довгі	7	

1	2	3	4	5
15. (*) (+) QL	Листок: форма поперечного перерізу VS, 5	овальна	1	
		напівкругла	2	
		місяцеподібна	3	
16. QL	Рослина: характер утворення «діток» VS, 6	поодинокі	1	
		інтенсивне	2	
17. QL	Рослина: місце розташування «діток» VS, 6	на верхівці	1	
		на бічних пагонах	2	
		на верхівці і на бічних пагонах	3	

8. Пояснення до Таблиці ознак сортів алое деревоподібного

Коди фаз росту й розвитку рослин, у які рекомендовано проводити спостереження

Коди	Назви фаз росту й розвитку
1	Стандартні саджанці
2	5-й, 6-й листок
3	7-й, 8-й листок
4	9-й, 10-й листок
5	11-й, 12-й листок
6	Понад 12 листків

8.1 Пояснення або ілюстрації до окремих ознак

До 4. Рослина: за висотою, см.

Низька – до 30, середня – 30–50, висока – 50–70.

До 5. Листок: за довжиною, см.

Короткий – до 10, середній – 10–20, довгий – понад 20.

До 6. Листок: за шириною (у середній третині листка), см.

Вузкий – до 1, середній – 1–2, широкий – понад 2.

До 7. Листок: за товщиною (у середній третині листка), мм.

Тонкий – до 5, середній – 5–10, товстий – понад 10.

До 14. Зубці: за довжиною, мм.

Короткі – до 1, середні – 1–2, довгі – понад 2.

До 15. Листок: форма поперечного перерізу.

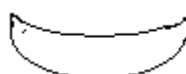
1

Овальна

2

напівкругла

3

місяцеподібна

9. Література

1. Ловкова М. Я. Почему растения лечат / М. Я. Ловкова, А. М. Рабинович и др. – М.: „Наука”, 1990. – С. 176–177.
2. Українська сільськогосподарська енциклопедія / В. Ф. Пересипкін, Л. В. Андрієнко та ін. – К., 1970. – Т. 1. – С. 56–57.
3. Біленко В. Г. Технологія вирощування лікарських рослин і використання їх у медичній та ветеринарній практиці / В. Г. Біленко, В. І. Лушпа та ін. – К., 2007. – С. 140–143.
4. Schmelzer G.H., Gurib-Fakim A., AGROOH, Plant Resources of Tropical Africa (Program). – Health and Fitness, 2008 – 775 p.
5. Reynolds T. Aloe: Medicinal & Aromatic Plants – Industrial Profiles. V. 35, CRC Press, 2004.
6. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://bayscience.Org/Plant/A/Aloe arborescens John Winter/](http://bayscience.Org/Plant/A/Aloe%20arborescens%20John%20Winter/).
7. Тропічні і субтропічні рослини захищеного ґрунту: Монографія / Кол. авт.; за ред. В. В. Капустяна. – К.: Видавничо-поліграфічний центр „Київський університет”, 2005. – 224 с.
8. Арнаутов Н. Н. Каталог оранжерейных растений Ботанического сада Ботанического института им. В. Л. Комарова / Н. Н. Арнаутов, Е. М. Арнаутова, И. М. Васильева. – СПб.: Изд-во ООО «Росток», 2003. – 160 с.